	Комунальний заклад **«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»** **Дніпропетровської обласної ради** **СИЛАБУС**
Освітній компонент	**Основи латинської мови та медична термінологія**
Освітньо-професійна програма	Медико-профілактична справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	223 Медсестринство
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Статус освітнього компонента	Обов'язкова
Форма навчання	Очна (денна)
Рік навчання / семестр	БСО (9 класів): другий рік, семестр ІІІ
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів – 3 Усього годин – 90 Практичні заняття – 60 Самостійна робота – 30
Викладач	Компанієць Ірина Олександрівна
E-mail	i.kompaniiets@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж навчального року
Анотація до курсу	Освітній компонент «Основи латинської мови та медична термінологія» спрямований на формування у здобувачів освіти системного представлення про лінгвістичні закономірності побудови медичних номенклатур, граматичну структуру латинської мови, правила вимови та наголосу, а також принципи конструювання анатомічного, фармацевтичного та клінічного термінів. Особливий акцент курсу зроблено на специфіці термінології в медико-профілактичній практиці. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування теоретичних основ класичної граматики та фонетики, а також практичних засад моделювання медичних виразів та деонтологічних аспектів комунікації. Студенти опановують правила оформлення латинської частини рецептів (Designatio materiarum), здійснення точних граматичних трансформацій при перекладі хімічних та тривіальних назв лікарських засобів, а також алгоритми використання загальноприйнятих рецептурних скорочень. Особлива увага приділяється морфологічному аналізу та конструюванню клінічних діагнозів, нозологічних форм та патологічних станів, а також вивченню специфічних терміноелементів. Опанування освітнього компонента створює підґрунтя для вивчення патології, фармакології та клінічних дисциплін, сприяє формуванню професійного та клінічного мислення, здатності застосовувати знання

	для професійної комунікації та ведення медичної документації.
Мета та завдання курсу	Метою вивчення освітнього компонента «Основи латинської мови та медична термінологія» є формування професійної термінологічної компетентності, а також умінь застосовувати набуті знання у подальшому опануванні професійно орієнтованих та клінічних освітніх компонентів. Основні завдання освітнього компонента полягають у формуванні знань про міжнародну професійну термінологію; забезпеченні розуміння анатомічних, клінічних дисциплін, гістології, фармакології. Розуміння структури термінів допомагає аналізувати назви патологічних процесів, діагнозів та назви захворювань. Латинська мова залишається офіційною мовою рецептури та назв лікарських засобів у більшості країн світу. Оволодіння нею є критичним для безпеки пацієнта та запобігання помилкам при призначенні ліків. Розвитку практичних навичок здобувачем свідомо, грамотно та творчо застосовувати медичні терміни латинською мовою та слова греко-латинського походження в українській транскрипції, що складають основу майбутньої професійної діяльності. Формуванні аналітичного мислення, здатності інтегрувати знання медичної термінології (анатомо-гістологічної, клінічної та фармацевтичної) з елементами нормативної граматики з матеріалом інших фундаментальних та професійно орієнтованих освітніх компонентів. Обов'язковим завданням постає формування компетентностей, заявлених у Стандарті фахової передвищої освіти зі спеціальності І5 Медсестринство (спеціалізація «Медико-профілактична справа») галузі знань І Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»: ЗК 4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Програмні результати навчання	РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації. РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності. РН 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
Зміст курсу	
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	

№ з/п	Тема	Години
01	Вступ. Латинський алфавіт Вимова букв. Дифтонги.	2
02	Правила читання приголосних, які мають особливості.	2
03	Правила читання буквосполучень.	2
04	Дієслово. Наказовий спосіб. Утворення теперішнього часу дійсного способу активного та пасивного стану.	2
05	Іменник: загальні відомості. Іменники І-ї відміни. Неузгоджене означення.	2
06	Клінічний термін. Терміноелементи(ТЕ). Прийменники. Сполучники. Поняття про греко- латинські дублети іменників відміни	2
07	Іменники ІІ-ї відміни чоловічого роду.	2
08	Іменники ІІ відміни середнього роду.	2
09	Рецепт: структура, правила виписування. Іменники в рецепті. Рецептурні скорочення.	2
010	Тривіальні назви лікарських препаратів. Частотні відрізки	2
011	Частотні відрізки. Назви груп лікарських засобів за фармакологічною дією.	2
012	Прикметники І-ї групи. Узгодження прикметників з іменниками	2
013	Умовний спосіб дієслова.	2
014	Хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, кислот, основ та оксидів).	2
015	Іменники ІІІ відміни чоловічого роду.	2
016	Іменники ІІІ відміни жіночого роду.	2
017	Іменники ІІІ відміни середнього роду.	2
018	Прикметники ІІ-ї групи. Узгодження з іменниками.	2
019	Рецептурні скорочення. Додаткові написи в рецептах. Практичний тренінг: виписування та переклад рецептів.	2
020	Практичний тренінг: виписування та переклад рецептів (продовження).	2
021	Загальномедичні терміни.	2

022	Словотворення за допомогою префіксів	2
023	Медична термінологія.	2
024	Прикметники в термінології. Ступені порівняння прикметників.	2
025	Назви захворювань та патологічних станів.	2
026	Іменники IV-ї відміни.	2
027	Іменники V-ї відміни.	2
028	Числівники, прислівники. Ступені порівняння прислівників.	2
029	Класифікація форм ліків. Термінологія ДФУ.	2
030	Підсумкове заняття.	2
	Разом:	**60**

Пререквізити	Українська мова, Іноземна мова
Кореквізити	Українська мова за професійним спрямуванням, Іноземна мова за професійним спрямуванням
Постреквізити	Анатомія та фізіологія людини, Основи медсестринства у внутрішній медицині та професійній патології, Основи медсестринства в хірургії з першою медичною допомогою, Основи медсестринства в педіатрії з імунопрофілактикою, Мікробіологія, вірусологія та імунологія, Інфектологія та інфекційний контроль, Епідеміологія з медичною паразитологією, Основи медсестринства в акушерстві та гінекології
Методи навчання	Методи навчання охоплюють пояснювально-ілюстративні, проблемно-пошукові, практичні, дослідницькі та інтерактивні методи навчання. Теоретична підготовка передбачає пояснення викладачем фонетичних та граматичних правил, роботу з навчальною та довідковою літературою, лінгвістичними класифікаційними схемами, порівняльними таблицями відмінкових закінчень та структурними моделями терміноутворення. Практична підготовка здійснюється шляхом детального граматичного аналізу латинських слів, виписування та оформлення рецептів, конструювання анатомо-гістологічних назв за моделями узгодженого й неузгодженого означення, а також моделювання алгоритмів точного перекладу фармацевтичної термінології. Застосовуються професійно орієнтовані ситуаційні завдання, лінгвістичне декодування складних діагнозів і патологічних станів, а також швидка інтерпретація міжнародних непатентованих

	назв лікарських засобів за частотними відрізками при підготовці до надання екстреної допомоги. Самостійна робота передбачає опрацювання інформаційних джерел та спеціалізованих словників, виконання тестових, пошукових і професійно орієнтованих завдань, підготовку порівняльних таблиць, схем та навчальних повідомлень.
Методи контролю	усне та письмове опитування; тестовий контроль; перевірка правильності оформлення та виписування рецептурних бланків, ідентифікуваня та декодування латинських та грецьких терміноелементів; контроль виконання самостійної роботи; самооцінювання та взаємооцінювання.
Види контролю	тематичний та підсумковий контроль відповідно до навчального плану.

Перелік практичних навичок та умінь

1. Правильно записувати та вимовляти букви латинського алфавіту з урахуванням класифікації звуків на голосні та приголосні.
2.Читати й орфографічно правильно записувати слова з дифтонгами (*ae, oe, au, eu*) та літерою *y* у префіксах грецького походження.
3.Застосовувати правила читання приголосних з особливостями та складних буквосполучень/диграфів (*ch, ph, rh, th*).
4.Коректно читати та перекладати буквосполучення типу *ngu+голосна, qu+голосна, ti+голосна*.
5. Визначати довготу/короткість передостаннього складу та безпомилково ставити наголос у медичних термінах.
6. Визначати дієслівну основу та дієвідміну, самостійно утворюючи форми наказового способу (*Imperativus*) та теперішнього часу для рецептурних формулювань.
7. Утворювати та вживати умовний спосіб дієслів (*Conjunctivus*)
8. Визначати рід, відміну та граматичну основу іменників (I, II, III, IV, V відмін) за словниковою формою та закінченням родового відмінка однини (*Genitivus singularis*).
9.Узгоджувати прикметники I та II груп з іменниками всіх відмін у роді, числі та відмінку для точного опису анатомічних та патологічних структур.
10. Грамотно будувати та перекладати терміни з неузгодженим означенням, прийменниковими конструкціями (вимоги *Accusativus / Ablativus*) та медичними сполучниками (*et, ut, seu*).
11. Правильно оформлювати латинську частину медичного рецепта та вимог-замовлень з дотриманням структури рецептурного рядка.
12. Безпомилково використовувати відмінкові форми іменників та прикметників при виписуванні лікарських форм у рецептах.
13. Читати, розшифровувати та перекладати латиною й українською стандартні рецептурні скорочення і додаткові вказівки лікаря.
14. Записувати назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ за стандартними міжнародними моделями у фармацевтичній практиці.
15. Швидко ідентифікувати Міжнародні непатентовані назви (МНН) лікарських засобів та аналізувати їхні тривіальні назви за частотними відрізками для миттєвого визначення фармакологічної групи (утеротоніків, токолітиків, гемостатиків тощо).
16. Декодувати складні клінічні терміни, виділяючи окремі терміноелементи (корені, суфікси, префікси) для розуміння суті захворювань.
17. Конструювати назви хвороб та станів в акушерстві за допомогою клінічних суфіксів (*-itis, -oma, -osis , -algia* і т і.).
18. Застосовувати грецькі префікси (*a-/an-, dys-, hyper-, hypo-, poly-*) для точного опису порушень функцій організму матері та плода

19. Практично використовувати греко-латинські дублети іменників та прикметників для швидкої інтерпретації діагнозів та інструкцій до препаратів під час надання екстреної допомоги в акушерсько-гінекологічній практиці.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Визначний вплив Стародавньої Греції та Стародавнього Риму на численні явища в історії світової науки, культури і мистецтва.
2. Латинський алфавіт, правила читання.
3. Правила наголошування, словотворення, найуживаніші терміноелементи.
4. Назви відмінків та їх значення; словникова форма іменників, визначення відміни та утворення терміну з неузгодженим означенням.
5. Правила утворення наказового способу дієслів, основні рецептурні формулювання в наказовому способі.
6. Форми дієслова бути в теперішньому часі в 3-й особі однини та множини.
7. Закінчення 3-ї особи однини і множини в теперішньому часі активного і пасивного стану.
8. Рецептурні формулювання з дієсловом fieri в умовному способі.
9. Ознаки роду, закінчення родового та знахідного відмінків однини й множини. Винятки із правил про рід іменника.
10. Словникова форма прикметників, родові ознаки прикметників першої та другої груп, алгоритм узгодження прикметника з іменником.
11. Граматична структура латинської частини рецепта. Основні частини рецепта та вимоги до його оформлення.
12. Основні ознаки іменників III відміни, словникова форма, родові закінчення іменників чоловічого, жіночого та середнього роду; відмінкові закінчення, що використовуються в медичній термінології.
13. Утворення форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників.
14. Найуживаніші латинські та грецькі числівники-префікси, числівники, прислівники і займенники, що вживаються в рецептурі.
15. Правильно читати і писати латинські та греко-латинські терміни з буквою у та грецькими діграфами.
16. Правильно визначати довготу і короткість голосних.
17. Правильно ставити наголос у латинських словах.
18. Утворювати наказовий спосіб дієслів.
19. Вживати в рецептах дієслова в наказовому способі однини і множини.
20. Перекладати речення з дієсловами у 3-й особі однини і множини теперішнього часу активного та пасивного стану та з дієсловом бути в таких формах.
21. Визначати основу та відміну іменників.
22. Правильно будувати й перекладати терміни з неузгодженим означенням і вживати їх у родовому відмінку однини й множини.
23. Утворювати терміни у формах знахідного й орудного відмінків однини та множини, а також знати прийменники.
24. Правильно читати і виписувати рецепт.
25. Володіти загальноприйнятими рецептурними скороченнями.
26. Оформляти рецепт, перекладати латинську частину рецепта з рецептурними скороченнями і без них.
27. Латина як мова міжнародної наукової термінології. Аналізувати складні слова за їх терміноелементами.
28. Виводити значення слова та значення його формотворчих частин.
29. Будувати медичні терміни за допомогою префіксів, суфіксів і греко-латинських терміноелементів.
30. Правильно писати назви лікарських речовин і препаратів із частковими відрізками.
31. Визначати рід іменників.

32. Правильно писати назви лікарських речовин і препаратів з частковими відрізками.
33. Будувати медичні терміни у формах називного й родового відмінків однини і множини, а також із прийменниками.
34. Володіти хімічною номенклатурою. Утворювати назви оксидів і солей.
35. Правильно вживати хімічні назви у рецептах.
36. Правильно писати і визначати словникову форму іменників ІІІ відміни.
37. Визначати рід іменників ІІІ відміни.
38. Знаходити основу іменників ІІІ відміни.
39. Правильно читати й уміти визначати основу рівноскладових та нерівноскладових іменників.
40. Ставити іменник ІІІ відміни у формі родового відмінка однини і множини.
41. Узгоджувати прикметники другої групи з іменниками трьох відмін.
42. Правильно вживати прикметники другої групи в родовому відмінку, зокрема в рецептах.
43. Визначати форму іменників IV та V відміни.
44. Уміти застосовувати іменники у формі родового відмінка однини і множини.
45. Узгоджувати прикметники з іменниками IV та V відміни.
46. Узгоджувати та вживати вищий і найвищий ступені порівняння прикметників в анатомічних та фармацевтичних термінах.
47. Рахувати до 10, знати числівники 100 і 1000.
48. Виділяти латинські та грецькі числівники-префікси у медичній та фармацевтичній термінології.
49. Розуміти і правильно використовувати числівники, займенники та прислівники в рецепті.
50. Розуміти й перекладати прийменники та сполучники в підручниках і довідниках.

Політика курсу

Опанування ОК «Основи латинської мови та медична термінологія» передбачає систематичну участь здобувача освіти в освітньому процесі, ретельну підготовку до практичних занять, своєчасне та самостійне виконання навчальних завдань, дотримання принципів академічної доброчесності та професійної етики.

Особлива увага в курсі приділяється формуванню практичних навичок безпомилкового написання, вимови та графічного оформлення медичних термінів. Здобувачі освіти вчаться граматично правильно узгоджувати анатомічні назви, аналізувати хімічну номенклатуру лікарських засобів, а також грамотно виписувати латинську частину рецептів з дотриманням нормативних вимог та загальноприйнятих рецептурних скорочень.

У процесі навчання майбутні професіонали набувають вмінь оперативно декодувати та інтерпретувати складні клінічні діагнози, назви патологічних станів та процедур в медичній практиці на основі знання греко-латинських дублетів, префіксів та суфіксів. Це дозволяє майбутнім фахівцям чітко й однозначно розуміти медичну документацію, листи призначень та інструкції до препаратів, що є критично важливим для швидкого прийняття рішень при наданні екстреної допомоги при невідкладних станах.

Пропущені заняття та невиконані обов'язкові види робіт опрацьовуються відповідно до встановленого у Коледжі порядку. Використання цифрових ресурсів, електронних довідників лікарських засобів та інструментів ШІ допускається як допоміжний засіб навчання за умови критичного оцінювання інформації, самостійності виконання завдань та дотримання академічної доброчесності. Комунікація учасників освітнього процесу ґрунтується на взаємоповазі, відповідальності, партнерстві та професійній етиці.

Політика оцінювання

Оцінювання результатів навчання з освітнього компонента «Основи латинської мови та медична термінологія» за ОПП «Медико-профілактична справа» здійснюється на засадах об'єктивності, систематичності, прозорості, академічної доброчесності та відповідності визначеним результатам навчання. Передбачено тематичне та підсумкове оцінювання.

Оцінюються повнота і усвідомленість теоретичних знань із граматики латинської мови, правильність використання медичної, фармацевтичної та клінічної термінології, уміння визначати словникові форми та основи слів, якість виконання практичних робіт

(конструювання анатомічних назв за моделями узгодженого й неузгодженого означення,) безпомилкове виписування рецепта, а також здатність оперативно декодувати та інтерпретувати складні клінічні діагнози й патологічні стани за терміноелементами. Порядок відпрацювання пропущених занять, повторного оцінювання та оскарження результатів визначається відповідними внутрішніми нормативними документами Коледжу. Результати самостійної роботи враховуються відповідно до визначених критеріїв. Підсумкова оцінка формується відповідно до системи оцінювання, встановленої у Коледжі. Під час усіх видів контролю здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Усі види контролю навчальної діяльності та визначення рівня сформованості результатів навчання здійснюються за національною 4-бальною шкалою:

«5» (відмінно) – повні, системні та усвідомлені знання з латинської мови та медичної термінології; правильне читання, вимова та написання латинських термінів; вільне володіння медичною термінологією; правильний граматичний і термінологічний аналіз; самостійне утворення та переклад медичних термінів; знання без помилок лексичного мінімуму, правильне читання й переклад латинської частини рецепта; самостійне виконання практичних завдань без помилок, активна участь у обговореннях на занятті, постановка правильних питань, демонстрація зацікавленості

«4» (добре) – достатні та системні знання; правильне читання, вимова й написання більшості латинських термінів; достатнє володіння медичною термінологією; правильне виконання практичних завдань; незначні неточності у граматичному аналізі, перекладі або оформленні рецептурних прописів, які здобувач освіти може самостійно виправити, знання з незначними помилками лексичного мінімуму, регулярна участь у обговореннях на занятті, відповіді на запитання.

«3» (задовільно) – базові знання основ граматики та медичної термінології; правильне виконання типових завдань за зразком; розуміння основних медичних термінів і терміноелементів; виконання практичних завдань із частковою допомогою викладача; наявність окремих суттєвих помилок у читанні, перекладі, граматичному аналізі або оформленні рецептурних прописів, часткове знання лексичного мінімуму; рідко приймає участь у обговореннях на занятті, іноді відповідає.

«2» (незадовільно) – фрагментарні знання основ латинської мови та медичної термінології; значні труднощі з читанням, вимовою та написанням латинських термінів; невміння визначати структуру та значення медичних термінів; суттєві помилки під час перекладу та виконання практичних завдань; невміння читати й перекладати латинську частину рецепта; незнання лексичного мінімуму; відсутність активності на занятті, не може відповісти на питання; мінімальні результати навчання не досягнуті.

Критерії оцінювання тестів

% правильних відповідей	**Оцінка**
90-100%	**5**
89-74%	**4**
73-60%	**3**
<60%	**2**

Інформаційні ресурси

1. Є.М. Шевченко « Латинська мова і основи медичної термінології» навч. посібник Київ: ВСВ "Медицина", 2021. 240 с.

2. Посібник 2021р.

Нековаль І.В. Фармакологія: підручник / І.В. Нековаль, Т.В. Казанюк. - 10-е вид., переробл.і дововн. – К. : ВСВ «Медицина», 2022. – 522 с

ПОКЛИКАННЯ НА АКТУАЛЬНІ ЕЛЕКТРОННІ ПЛАТФОРМИ.

1. Державний реєстр лікарських засобі [електронний ресурс] URL: http://www.drlz.com.ua/
2. Довідник «Компендіум онлайн» [електронний ресурс] URL: https://compendium.com.ua/
3. Державний науковий експертний центр/ реєстр медико-технологічних документів/ База стандартів медичної допомоги [електронний ресурс] URL: http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/